

Публічне звернення Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності при НААУ до Вищого антикорупційного суду

23 жовтня 2019 року о 16:17 на сторінці Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) в соціальній мережі «Facebook» було опубліковано від імені суду повідомлення наступного змісту:

«ВАКС нагадує: з'являтися на судові засідання потрібно.

Двоє захисників не з'явилися на судові засідання Вищого антикорупційного суду. За результатами цього суд призначив обвинувачуваним захисників безоплатно.

Захисники посилалися на зайнятість через надання правової допомоги іншим клієнтам. Однак суд, виходячи із змісту клопотання самих захисників, визнав такі причини неявки неповажними, а клопотання – способом зловживання правами.

У наведеному випадку обвинувальний акт надійшов до суду першої інстанції ще у 2014 році. #ВАКС виходив із необхідності права обвинувачених на розгляд справи у розумні строки.

Вищий антикорупційний суд закликає: на судові засідання потрібно з'являтися».

Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності при Національній асоціації адвокатів України вбачає в вищезазначеному повідомленні ВАКС ознаки порушення професійних прав та інтересів адвокатів, гарантій адвокатської діяльності у зв'язку з наступним.

Верховна Рада України від імені Українського народу в преамбулі Конституції України підтвердила європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України.

В преамбулі Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» визначено, що саме цей закон регулює відносини, що виникають з впровадженням в українське судочинство європейських стандартів прав людини зі створенням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України.

Відповідно до ст. 17 цього закону суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) та практику Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ) як джерело права.

Відповідно до ст. 6 Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом; кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд.

ЄСПЛ визначив межі сприяння пришвидшенню судового розгляду у рішенні «Бартая проти Грузії» (заява 10978/06) зазначивши, що, оскільки Конвенція покликана гарантувати не права, які є теоретичними чи ілюзорними, а права, які є практичними і ефективними, сприяння пришвидшенню судового розгляду не може здійснюватися за рахунок інших процесуальних гарантій. В даному рішенні Європейський суд з прав людини встановив, що відмова суду перенести засідання за клопотанням адвоката, який брав участь в іншому процесі, та розгляд справи без захисника обмежують право на ефективну участь у розгляді справи і право на рівність сторін до ступеню несумісного з принципами справедливого розгляду, встановленими статтею 6 Конвенції, і визнав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Зазначені принципи були відображені в ст. 324 КПК України, відповідно до якої:

- неприбуття захисника є підставою лише для відкладення судового розгляду, і саме по собі не може слугувати підставою для призначення судом іншого захисника;

- призначення судом іншого захисника одночасно з відкладенням судового розгляду допускається виключно у випадку встановлення неможливості прибуття захисника, обраного обвинуваченим, у судове провадження в майбутньому.

Неприбуття захисника в судове засідання внаслідок його участі в іншому судовому процесі не свідчить про неможливість прибуття цього захисника на наступне судове засідання в майбутньому.

Крім цього, новопризначений захисник не може надати ефективний захист без ознайомлення з матеріалами справи та технічними записами всіх попередніх судових засідань у справі і без налагодження комунікації між ним і підзахисним.

Водночас, для належної підготовки нового захисника необхідно значно більше часу, ніж для призначення нового судового засідання за участю попереднього захисника.

Як наслідок, призначення судом іншого захисника невиправдано збільшує строки розгляду справи і ставить підзахисного в нерівне положення щодо інших учасників судового розгляду.

Очевидно, що жодна людина не може перебувати у двох місцях одночасно.

Тому, якщо захисника викликали в судові засідання одночасно в двох справах, його неприбуття в одне з них є явищем вимушеним і невідворотним.

Нічого більшого, окрім прибуття для участі в одному судовому провадженні та подання клопотання про відкладення судового розгляду в іншому судовому провадженні з повідомленням про причини свого неприбуття в судове засідання, захисник ані фактично, ані юридично здійснити не може.

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» право складати клопотання та подавати їх у встановленому законом порядку є невід'ємним професійним правом адвоката.

При цьому, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 23 цього ж закону адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості.

Отже, визнання клопотання адвоката, в якому міститься повідомлення про неприбуття в одне судове засідання у зв'язку з його участю в іншому судовому провадженні, способом зловживання правом є грубим порушенням професійних прав адвокатів, гарантій адвокатської діяльності.

Відповідно до ст. 10 Кодексу суддівської етики необхідно утримуватися від поведінки, будь-яких дій або висловлювань, що можуть призвести до виникнення сумнівів у рівності професійних суддів, народних засідателів та присяжних при здійсненні правосуддя.

Водночас, ВАКС, як суд першої інстанції, не має жодних переваг та пріоритетів на розгляд своїх справ порівняно з іншими судами України.

Отже, повідомлення ВАКС в соціальній мережі «Facebook» від 23 жовтня 2019 року о 16:17 створює враження заперечення ВАКС принципу рівності здійснення прав професійними суддями України, надаючи власним суддям переваги над суддями інших судів України.

Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності при Національній асоціації адвокатів України:

- вважає документально підтверджене перебування адвоката в іншому судовому процесі поважною причиною неявки в судове засідання;

- не вбачає підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, який завчасно попередив суд про неприбуття в судове засідання у зв'язку з участю в іншому судовому провадженні;

- вважає, що проблема неявки учасників судового провадження в судові засідання у зв'язку з участю в інших судових засіданнях має вирішуватися комплексно, шляхом завчасного узгодження графіку судових засідань з усіма учасниками судового провадження, з врахуванням їх зайнятості;

- рекомендує адвокатам, у випадку отримання повідомлень про виклик в судові засідання у двох і більше провадженнях на один час, надавати перевагу судовому провадженню засідання, яке було призначено раніше;

- засуджує спроби створення переваг, що заперечують або зменшують рівне здійснення прав суддями України;

- засуджує та вважає тиском на адвокатуру акти, спрямовані на притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності за дії, які не залежать від їх вини, виключно з мотивів доцільності пришвидшення розгляду окремих судових справ;

- сподівається, що опублікування вищезазначеної позиції від імені ВАКС як органу державної влади було здійснено внаслідок неумисної помилки і не підтримується.

З метою усунення наслідків виявленого та попередження майбутніх порушень прав та інтересів адвокатів Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності при Національній асоціації адвокатів України, -

ПРОПОНУЄ ВАМ:

1. Опублікувати нове повідомлення, яким надати гарантії, достатні щоб:

1.1. Виключити обґрунтовані сумніви в дотриманні Вищим антикорупційним судом ст. 6 (право на справедливий суд) Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в контексті рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бартая проти Грузії» (заява «10978/06»), що виникли внаслідок повідомлення Вищого антикорупційного суду в соціальній мережі «Facebook» від 23 жовтня 2019 року о 16:17.

1.2. Виключити обґрунтовані сумніви в дотриманні Вищим антикорупційним судом професійних прав та інтересів адвокатів, гарантій адвокатської діяльності, що виникли внаслідок повідомлення Вищого антикорупційного суду в соціальній мережі «Facebook» від 23 жовтня 2019 року о 16:17.

1.3. Виключити обґрунтовані сумніви в дотриманні Вищим антикорупційним судом принципу рівності суддів при здійсненні правосуддя, що виникли внаслідок повідомлення Вищого антикорупційного суду в соціальній мережі «Facebook» від 23 жовтня 2019 року о 16:17.

2. В подальшому утримуватися від дій, які містять ознаки порушень професійних прав та інтересів адвокатів, гарантій адвокатської діяльності.

Текст підготували: член Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності при НААУ, адвокат Пономаренко Д.В., адвокат Іванів С.П.